

A világ lelkiismerete *Zieleni się drzewo pokoju – The Tree of Peace Turns Green*, Sulechów – Zielona Góra, 2016.

A közelmúltban megrendítően fiatalon, negyvenegy évesen elhunyt Dukay Nagy Ádám 2008-ban, egy pesti irodalmi esten azt mondta: azokat a költőket kedveli leginkább, akik „az irodalomról európai összefüggésekben gondolkodnak”. Olyan szellemi törekvést fogalmazott meg szabatosan, amit magam is évtizedek óta fontosnak tartok. A nemzeti irodalmak élnek a saját életüket, de könnyen terméketlenné, korszerűtlenné válhatnak, ha nem érintkeznek más népek szellemi áramlataival, ha a barátkozás és mások olvasása helyett csak a saját belső köreikkel foglalkoznak. Az áramlatok importálásának, a líra frissítésének, megtermékenyítésének alighanem legbiztosabb módja a műfordítás.

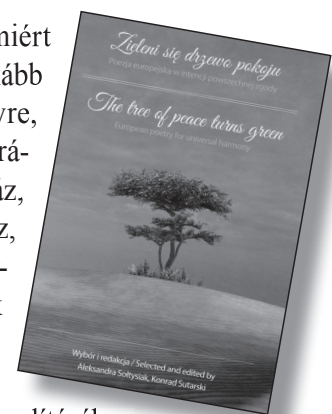
E szempontok mentén különös örömmel fogadjuk azt a soknyelvű, kortárs alkotásokat bemutató európai versantológiát, amely tavaly látott napvilágot két lengyelországi település, Sulechów és Zielona Góra jóvoltából, magánszemélyek adományainak köszönhetően, Aleksandra Sołtysiak és Konrad Sutarski szerkesztésében. A borítón szereplő lengyel, illetve angol címét úgy fordíthatjuk: *A béke fája kizöldül*. Alcíme pedig azt hirdeti: *Európai költészet a világ harmóniájáért*.

Ez bizony nem szerény kiadói célkitűzés. Ám semmiképpen se a naiv idealizmus felől ragadjuk meg, olyan közhelyekbe csomagolva, mint például „bár csak minden ágyú virág volna”. Nincs szó pacifista kiáltványról, lázas programbeszédéről, politikai tüntetésekről. Ennél sokkal nemesebb (és fontosabb) dolog történik: az irodalom nevű köztársaság hatvan polgárra testvéri kórusban szól hozzánk 280 oldalon. A hatvan költő huszonhárom országot képvisel – a teljes listától most terjedelmi okokból tekintsünk el. Szintén mellőznünk kell a fordítók névsorát, amely még hosszabb, hiszen az antológia az eredeti művekből, valamint azok lengyel és angol nyelvű változataiból áll össze, országok szerinti ciklusokban.

Minden válogatáskötet vitatható, hiszen szükségszerűen szubjektív. Egy tisztán magyar költészeti antológia, például *Az év versei* is rengeteg ponton támadható (személyes tapasztalat) – miért éppen az

a száz költő szerepel benne, miért nem száz másik? Sokkal inkább érvényes ez egy olyan könyvre, amely a teljes kortárs európai lírából merít, vagyis nem néhány száz, de sok ezer költő tengeréből. Igaz, a hatvan költőre szorító szerkesztést ezúttal meghatározták a vezérlő fogalmak: harmónia, megbékélés, kiengesztelődés, nyitottság, megértés. Ezek előmozdításában a költőkre, általában a művészekre fontos szerep hárul – ki másra is hárulhatna, ha a nagypolitika rendre méltatlanná válik a maga voltaképpeni hivatására. A könyvhöz írt előszóban a két szerkesztő, Sołtysiak és Sutarski ezzel kapcsolatban Immanuel Kantot idézi, aki szerint a politikának térdre kell hullania az erkölcsösség előtt. És igen, jogosnak érezzük az előszó címét: „A költészet a világ lelkiismerete”. Mindez azért is fontos, mert napjaink politikai, gazdasági, társadalmi eseményei nem adnak okot különösebb derűlátásra.

A költők kiválasztásához a két szerkesztő főként a személyes kapcsolatrendszerére támaszkodott. Nem elvitatva Aleksandra Sołtysiak jártosságát, bizonyosra vehetjük, hogy ebben Konrad Sutarski vitte a prímet, az irodalmi pályán töltött hat évtizede birtokában. Persze, két ember nem lehet otthonos minden európai ország költészetében, ezért a szerkesztők szakértő segítséget, tanácsokat is igénybe vettek – magyar részről Lackfi János, Csicsery-Rónay Erzsébet, Gömöri György és Lovétei Lázár László járult hozzá a válogatáshoz. A fordított költők mezőnye így igazán rangos lett, olyan, nemzetközileg jegyzett nagyságokkal, mint a belga Guy Goffette és a román Mircea Dinescu. Egyes szerzők gyaníthatóan a magyar kapcsolódásaik miatt kerültek az antológia látóterébe, például az orosz Leonyid Volodarszkij és az angol Clive Wilmer. A lengyel lírát hét alkotó képviseli, közülük Urszula Koziol és Krzysztof Karasek a legszűkebb élvonalhoz tartozik, akárcsak a '68-as nemzedék tagja, Bohdan Zadura, aki több szálon kötődik a magyar kultúrához. A magyar lírát pedig öten jelenítik meg: Csoóri Sándor és Juhász Ferenc mellett három élő költő, Mezey Katalin, Kányádi Sándor és Gömöri György. Utóbbi meglepő beválogatását feltételezhetően a polonista életműve indokolja.

Zsille Gábor